

# Specjalista bezpieczeństwa i higieny pracy

229103

Inna nazwa zawodu: nie występują

## Zadania i czynności

**Ostatnia aktualizacja - 09.2009**

### ZADANIA I CZYNNOŚCI ROBOCZE

Specjalista bezpieczeństwa i higieny pracy koordynuje, nadzoruje i organizuje całokształt działań związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy w zakładzie. Specjalista bhp może być zatrudniony na samodzielny stanowisku w przedsiębiorstwie lub jako równorzędny pracownik sekcji bhp, a także na stanowisku kierowniczym, odpowiadają za pracę podległych mu inspektorów i innych specjalistów. Specjalista bhp może też świadczyć usługi w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy dla pracodawcy w ramach własnej działalności gospodarczej.

Podstawowym zadaniem zawodowym specjalisty bhp jest nadzór nad stanem bezpieczeństwa pracy, którego celem jest ograniczenie wypadków przy pracy oraz zdarzeń potencjalnie wypadkowych. Główne zadania zawodowe specjalisty bhp związane z nadzorem sprowadzają się do przeprowadzania kontroli warunków pracy w zakresie przestrzegania przepisów i zasad bhp, udziału w ocenie ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, sporządzania ocen i analizy oraz informowania pracodawcy o stwierdzonych zagrożeniach zawodowych. Ocena ryzyka zawodowego jest zadaniem na rzecz profilaktyki, na które składa się szereg czynności szczegółowych. Polega ona na identyfikacji i scharakteryzowaniu zagrożeń, wyborze odpowiedniej metody oceny (w zależności od koniecznego poziomu szczegółowości analiz możliwych zagrożeń, np. czynników biologicznych, fizycznych i chemicznych), dokonaniu procesu oceny zgodnie z zasadami, aż po informowanie pracodawcy i pracowników o wynikach oceny. Ponadto, w ramach swoich obowiązków zawodowych, specjalista bhp doradza pracodawcy w zakresie organizacji i metod pracy na stanowiskach, na których występują czynniki niebezpieczne i szkodliwe dla zdrowia lub warunki uciążliwe. Do jego zadań należy wówczas dobór najwłaściwszych środków ochrony indywidualnej i zbiorowej przed tymi czynnikami, jak również przedstawianie wniosków dotyczących wymagań ergonomii na stanowiskach pracy, czy propozycji zmian technologicznych. Specjalista bhp sporządza co najmniej raz w roku raporty będące podsumowaniem stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie, zawierające propozycje przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych wpływających na polepszenie warunków pracy. Uczestniczy również w opracowywaniu i uzgadnianiu z kierownictwem zakładu i społecznym inspektorem pracy, planów modernizacji zakładu i poprawy warunków pracy. Zadaniem specjalisty bhp jest także opiniowanie i ocena projektów racjonalizatorskich dotyczących m.in. wprowadzenia nowoczesnej technologii, jak również udział w odbiorach nowobudowanych lub przebudowywanych obiektów, odbiorach prac remontowo-budowlanych i urządzeń produkcyjnych mających wpływ na warunki bhp.

Specjalista bhp bierze również udział w tworzeniu regulaminów, procedur i instrukcji ogólnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, wynikających z systemu zarządzania bezpieczeństwem pracy w firmie oraz opiniuje instrukcje bhp tworzone dla

poszczególnych stanowisk pracy przez kierowników działów. Ponadto, jako osoba kierująca działem bhp, jest odpowiedzialny za właściwe prowadzenie rejestrów, kompletowanie i przechowywanie dokumentów dotyczących wypadków przy pracy, stwierdzonych chorób zawodowych i podejrzeń o takie choroby, jak również prawidłowe ewidencjonowanie i przechowywanie wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy.

Kolejnym zadaniem specjalisty jest współpraca z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz laboratoriami w zakresie odpowiedniej częstotliwości wykonywania pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia lub warunków uciążliwych. Współpracuje on również z innymi organami nadzoru nad warunkami pracy, tj. Państwową Inspekcją Pracy, Urzędem Dozoru Technicznego, udzielając wyjaśnień podczas kontroli i nadzorując terminową realizację przedsięwzięć, wynikających z wydanych nakazów i decyzji.

Ważny obszar działań specjalisty bhp związany jest z analizą wypadków przy pracy. Specjalista bhp może osobiście uczestniczyć w ustalaniu przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy (także jako specjalista z zewnątrz), albo weryfikować ustalenia zespołów powypadkowych, w skład których wchodzi podległy mu pracownik służby bhp. Dochodzenie powypadkowe uzależnione jest od rodzaju wypadku, jego prawnej kwalifikacji i wiąże się m.in. z zabezpieczeniem miejsca zdarzenia, sporządzeniem opisu, badaniem miejsca i okoliczności wypadku, uzyskaniem wyjaśnień od poszkodowanego i świadków wypadku oraz sporządzeniem dokumentacji powypadkowej.

Innym ważnym zadaniem specjalisty bhp jest organizowanie szkoleń w dziedzinie bhp oraz zapewnienie właściwej adaptacji zawodowej nowozatrudnionych pracowników. Specjalista bhp, jako pracownik służby bhp w zakładzie pracy, prowadzi szkolenia wstępne ogólne dla nowozatrudnionych pracowników, a także może uczestniczyć w ustalaniu programów szkoleń okresowych, zatwierdzanych przez pracodawcę oraz proponować udział innych podmiotów: specjalistów z zakresu prawa pracy, inspektorów środowiskowych, inspektora pożarnictwa itp.

Specjalista bhp spoza firmy może organizować i przeprowadzać szkolenia na zlecenie pracodawcy jako firma szkoleniowa (jeśli posiada uprawnienia jako jednostka organizacyjna do prowadzenia działalności szkoleniowej w dziedzinie bhp na podstawie przepisów o systemie oświaty). Jeśli nie prowadzi własnej firmy szkoleniowej może być wykładowcą, bez konieczności posiadania uprawnień dydaktycznych, ale zorientowanym w nowoczesnych metodach szkolenia dorosłych w zakresie bhp.

## **Środowisko pracy**

**Ostatnia aktualizacja - 09.2009**

## **ŚRODOWISKO PRACY**

### **Warunki materialne**

Praca specjalisty bhp wykonywana jest w pomieszczeniach biurowych (czynności administracyjno-biurowe), jak również bezpośrednio na stanowiskach pracy, charakterystycznych dla zakładu pracy. W związku z powyższym specjalista bhp, wykonując zadania o charakterze kontrolno-doradczym, może mieć krótkotrwałą

kontakt ze wszystkimi czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, jakie mogą wystąpić w zakładzie pracy. Stopień narażenia zależy jest od specyfiki zakładu i stosowanych technologii. Trzeba bowiem pamiętać, że służba bhp funkcjonuje we wszystkich branżach, a więc „behapowcy” będą wykonywali swe obowiązki: w szpitalach, kopalniach, hutach szkła czy żelaza, zakładach chemicznych, nadleśnictwach itp. Niektóre czynności mogą wymagać obecności na wolnym powietrzu, jak również przemieszczania się w terenie.

## **Warunki społeczne**

Dominującą formą pracy specjalisty bhp jest praca indywidualna, jednakże w przypadku funkcjonowania sekcji bhp ma ona także charakter pracy zespołowej. Niezależnie od rodzaju zatrudnienia (własna działalność gospodarcza, samodzielne stanowisko specjalisty bhp, pracownik działu bhp, kierownik sekcji bhp) kontakty z ludźmi są dominującą formą aktywności. Specjalista bhp współpracuje z kierownikami innych wydziałów w zakładzie pracy, z organizacjami związkowymi, z organami nadzoru nad warunkami pracy, służbą zdrowia oraz pracownikami sekcji bhp. Konsultowanie, doradzanie, odpowiadania na pytania są codziennością w kontaktach z ludźmi.

## **Warunki organizacyjne**

Czas pracy specjalisty bhp, zatrudnionego w zakładzie pracy jest zazwyczaj stały, w wymiarze 8 godzin dziennie, w 5-dniowym tygodniu pracy. Nie wymagana jest praca w dni wolne od pracy. W szczególnych przypadkach, takich jak awarie czy wypadki, specjalista bhp wzywany jest do pracy poza ustalonymi godzinami. W przypadku kierowania firmą zajmującą się doradztwem i świadczeniem usług w zakresie bhp, czas pracy specjalisty jest nienormowany, tj. uzależniony od otrzymanego zlecenia. Specjalista bhp swoje zadania wykonuje wówczas także poza siedzibą firmy, co wiąże się z przemieszczaniem się w obrębie województwa czy kraju. Częstotliwość wyjazdów i konieczność przebywania z dala od domu bezpośrednio wiąże się z realizowanymi zadaniami, zlecanymi specjalistom bhp przez zainteresowane usługi z zakresu bhp podmioty. W przypadku dużego zainteresowania usługami o charakterze doradczo-szkoleniowym wyjazdy mogą być dosyć częste.

Czas pracy specjalisty bhp dzielony jest pomiędzy sprawy administracyjno-biurowe, czynności kontrolne na terenie zakładu pracy, pracę w komisjach problemowych itp. Praca w dużej mierze ma charakter rutynowy, ale występuje ryzyko niespodziewanych wydarzeń, wymagających szybkiej reakcji i decyzji.

Specjaliści bhp plasują się wysoko w hierarchii organizacyjnej zakładu pracy. Podlegają tylko kierownikowi zakładu pracy i często działają w jego imieniu. Ponadto specjaliści bhp posiadają specjalne uprawnienia, ułatwiające pracę w sytuacjach szczególnych zagrożeń, np. do wstrzymania pracy w części zakładu lub zagrożonym obiekcie.

Specjalista bhp, sprawując funkcję kierownika sekcji bhp, ponosi odpowiedzialność podobnie jak pozostała kadra kierownicza pracująca z zespołami ludzkimi. Pamiętać należy jednak, że odpowiedzialność za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie ponosi sam pracodawca, a rola specjalisty bhp ma charakter doradczy.

## **Wymagania psychologiczne**

## **WYMAGANIA PSYCHOLOGICZNE**

Praca specjalisty bhp wymaga umiejętności komunikowania się, przede wszystkim w bezpośrednim kontakcie z innymi. W zależności od specyfiki miejsca zatrudnienia, specjalista bhp obcuje z osobami o różnym poziomie wykształcenia i możliwościach percepcji przekazywanych treści. Dlatego też, specjalista bhp powinien posiadać łatwość wypowiadania się zarówno w mowie, jak i piśmie, umiejętność nawiązywania kontaktu, umiejętność przekonywania, argumentowania i prowadzenia dyskusji. Ponadto w wykonywaniu obowiązków specjalisty bhp niezbędne jest opanowanie emocjonalne, samokontrola i umiejętność podejmowania szybkich i trafnych decyzji, a także niezależność własnych opinii i formułowanych wniosków, szczególnie w sytuacjach awaryjnych. Przydaje się również szybki refleks i spostrzegawczość.

W zawodzie specjalisty bhp przydatne są także umiejętności kierownicze i organizacyjne oraz inicjatywność, poza tym istotna jest umiejętność współdziałania, zarówno w przypadku pełnienia funkcji kierowniczej w sekcji bhp, jak i w sytuacji współpracy z kierownikami innych wydziałów oraz podmiotami zewnętrznymi.

Praca specjalisty bhp wymaga opracowywania wielu dokumentów, prowadzenia rozległej korespondencji, stąd też niezbędna jest w tym zawodzie zdolność koncentracji uwagi, dokładność i cierpliwość, przydatne zaś zainteresowania urzędnicze. Niezbędne jest rozumowanie logiczne.

Wykonywanie obowiązków zawodowych specjalisty bhp wymaga posiadania wiedzy interdyscyplinarnej, ciągłego doskonalenia się, orientacji w przepisach prawnych i poszerzania swojej wiedzy, stąd też ważna jest ciekawość poznawcza.

## **Wymagania fizyczne i zdrowotne**

Stosując jako kryterium wysiłek fizyczny, praca Inżyniera BHP zalicza się do lekkich, stąd brak szczegółowych wskazań czy przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania tego zawodu. Cechą pożądaną jest ogólna dobra sprawność fizyczna. Ponieważ charakter i warunki, w jakich Inżynier BHP może wykonywać swoje obowiązki robocze, są bardzo zróżnicowane, przed podjęciem starań o pracę w tym zawodzie należy się zorientować jakie będą rzeczywiste warunki pracy. Innych predyspozycji fizycznych oczekuje się od pracownika zatrudnionego w górnictwie węgla kamiennego, który będzie zmuszony do zjazdów pod ziemię, długich wędrówek ciemnymi i niskimi chodnikami kopalni, w przeciągach, ogromnym zapyleniu, wilgotności i hałasie; inne warunki zdrowotne powinien spełniać pracownik kontrolujący zimą prawidłowość metod pracy stosowanych przy wyrębie drzew, a jeszcze inne wymagania stawiane będą pracownikowi w banku.

## **Warunki podjęcia pracy w zawodzie**

Warunkiem podjęcia pracy w zawodzie Inżyniera BHP jest posiadanie wykształcenia wyższego oraz 6-letniego stażu pracy w służbie BHP. Warunkiem koniecznym jest ukończenie podstawowego szkolenia przewidzianego dla pracowników służb BHP. Z obowiązku odbycia takiego szkolenia zwolnieni są absolwenci szkół wyższych o specjalności „bezpieczeństwo i higiena pracy”, absolwenci studiów podyplomowych z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, a także osoby posiadające kwalifikacje określone dla inspektorów pracy. Studium podyplomowe, z tego zakresu, o zasięgu ogólnopolskim prowadzi Instytut Nauk Ekonomiczno-Społecznych Politechniki Warszawskiej. Sekretariat Studium Podyplomowego Ergonomii i Bezpieczeństwa Pracy:

Warszawa ul. Noakowskiego 20, tel. (022) 21-03-61 wew. 65-37. Zajęcia w systemie zaocznym trwają 2 semestry (9 trzydniowych zjazdów).

### **Możliwości awansu w hierarchii zawodowej**

Zawód Inżyniera BHP, a ściślej biorąc stanowisko Głównego specjalisty ds. BHP jest ukoronowaniem kariery zawodowej pracownika służby BHP w zakładzie pracy. Awans (głównie finansowy) stwarza możliwość podjęcia działalności na własny rachunek np. poprzez utworzenie firmy zajmującej się doradztwem w sprawach bezpieczeństwa pracy.

### **Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych**

**Ostatnia aktualizacja - 09.2009**

## **MOŻLIWOŚCI PODJĘCIA PRACY PRZEZ DOROSŁYCH**

W zawodzie tym pracę mogą podjąć osoby dorosłe w różnym wieku pod warunkiem posiadania odpowiedniego poziomu wykształcenia. Osoby z wieloletnim doświadczeniem pracy w służbach bhp, zajmujące stanowisko specjalisty bhp przed dniem 1 lipca 2005 roku, nie spełniające wymogów kwalifikacyjnych (wyższe wykształcenie o kierunku lub specjalności w zakresie bhp), zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, zyskują uprawnienia specjalisty po uzupełnieniu wykształcenia w okresie przejściowym (do 2013 roku). Uprawnienia rozumiane są jako możliwość objęcia stanowiska specjalisty bhp w firmie lub świadczenie usług na rzecz pracodawców w ramach własnej działalności gospodarczej (jako samodzielny specjalista z zewnątrz).

### **Możliwości zatrudnienia**

**Ostatnia aktualizacja - 09.2009**

Obowiązek zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy ciąży na każdym pracodawcy, a wielkość firmy, stan zatrudnienia, warunki pracy i związane z nimi zagrożenia zawodowe, wyznaczają konieczność utworzenia komórki bhp, lub zatrudnienia na pełnym lub niepełnym etacie pracownika służby bhp, bądź też powierzenia zadań specjalistom z zewnątrz. Osoby z uprawnieniami specjalisty bhp mają zatem możliwości zatrudnienia w różnorodnych gałęziach przemysłu, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. W zawodzie możliwe jest również, i coraz częściej praktykowane, samozatrudnienie.

Zawód specjalisty bhp jest zawodem często spotykanym. Specjalista bhp może być pracownikiem wewnętrznym firmy, zatrudnionym w ramach umowy o pracę (na pełen bądź część etatu) lub wykonywać zadania służby bhp w ramach umowy cywilno-prawnej, jako specjalista z zewnątrz. Uprawnienia specjalisty pozwalają na świadczenie usług doradczo-szkoleniowych w ramach własnej działalności gospodarczej. Specjaliści bhp, działający na własny rachunek, często posiadają dodatkowe certyfikaty, np. w zakresie audytu ochrony środowiska, uprawnienia rzeczoznawcy itp., co pozwala im skutecznie konkurować na rynku. Mali i średni przedsiębiorcy chętnie korzystają z możliwości realizowania zadań służby bhp przez specjalistów z zewnątrz, gdyż pozwala to im obniżyć koszty prowadzonej działalności, specjaliści zaś dają możliwość pracy dla kilku pracodawców.

Zarobki specjalistów bhp kształtują się ponad średnią krajową i zróżnicowane są w zależności od regionu i sektora zatrudnienia (przedsiębiorstwa publiczne i prywatne.) Oferowane przez pracodawcę wynagrodzenie związane jest z jego podejściem do zagadnień bezpieczeństwa w firmie. Obecnie obserwowalna tendencja jest taka, iż profesjonalne zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy staje się coraz ważniejsze dla pracodawców i są oni gotowi zaoferować specjalistom bhp wynagrodzenie adekwatne do posiadanych kompetencji. Najlepiej zarabiają osoby prowadzące działalność na własny rachunek i oferujące swoje usługi dla różnych pracodawców. Osobom po studiach z małym doświadczeniem zawodowym oferowane wynagrodzenie nie przekracza 2000 brutto.

Najwięcej ofert pracy kierowanych do specjalistów bhp zauważalne jest w najbardziej uprzemysłowionych regionach kraju, w tym na południu Polski.

## **Zawody pokrewne**

**Ostatnia aktualizacja - 09.2009**

### **ZAWODY POKREWNE**

inspektor bhp

inspektor pracy

inżynier pożarnictwa

inżynier kontroli jakości

inspektor nadzoru

inspektor sanitarny

## **Polecana literatura**

**Ostatnia aktualizacja - 09.2009**

### **POLECANA LITERATURA**

Abramowski Michał, *BHP 2008 Podręczny zbiór przepisów*, wyd: C.H. Beck Warszawa 2008

Dołęgowski Bogusław, Janczała Stefan, *Praktyczny poradnik służb BHP*, wyd: Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2007

Kordecka Danuta, *Bezpieczeństwo pracy i ergonomia*, t I-III, wyd: Centralny Instytut Ochrony Pracy, Warszawa 1999

Rączkowski Bogdan, *BHP w praktyce*, wyd: Oddk Gdańsk 2007

Stec Dorota, *Zasady BHP w praktyce*, wyd: Wszechnica Podatkowa, Warszawa 2009

Wójcik Stanisław, *Teczka specjalisty BHP*, wyd: C.H. Beck Warszawa 2008

*Krajowy standard kwalifikacji zawodowych, Specjalista bezpieczeństwa i higieny pracy,*  
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2006